

**ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИК СТУДЕНТІВ НА БАЗІ НАУКОВО-
НАВЧАЛЬНОГО ЦЕНТРУ «СИНЕВИР» МЕЖИГІРСЬКОГО РАЙОНУ
ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

У роботі обговорюються проблеми педагогічних умов навчальної та виробничої практики студентів 1-3 курсів як невід'ємної частини навчального процесу, спрямованої на поглиблення та закріплення здобутих студентами теоретичних знань передбачених циклом професійно-орієнтованих дисциплін підготовки фахівця з туризму

Ключові слова: навчальна практика, виробничої практика, навчальний процес.

В работе обсуждаются проблемы педагогических условий учебной и производственной практики студентов 1-3 курсов как неотъемлемой части учебного процесса, направленной на углубление и закрепление добытых студентами теоретических знаний предусмотренных циклом профессионально-ориентированных дисциплин подготовки специалиста по туризму.

Ключевые слова: учебная практика, производственная практика, учебный процесс.

In work problems of pedagogical conditions educational and an industrial practice of students of 1-3 courses as the integral part of the educational process directed on deepening and fastening of theoretical knowledge extracted by students of is professional-focused disciplines provided by a cycle of preparation of the expert in tourism are discussed.

Key words: educational practice, industrial practice, educational process.

Постановка проблеми. Перед національною системою освіти стоїть складна політична й організаційна проблема – своєчасно й гідно увійти до Зони європейської вищої освіти, це передбачає планомірну і цілеспрямовану роботу по залученню до демократичної системи цінностей у контексті професійної діяльності педагогічних кадрів. В зв'язку з цим слід особливу увагу приділяти перенесенню акцентів на пріоритетність захисту прав і свобод громадян, на визнання плюралістичності думок і поглядів у суспільстві, на толерантність, повагу і дотримання норм діючих законів як обов'язкової умови педагогічної або ширше – освітянської діяльності. Особлива роль повинна належати формуванню у майбутніх педагогів почуття національної свідомості і самосвідомості, державницько-патріотичних орієнтацій. Питання посилення гуманітарної підготовки (мовної, психологічної, інформаційної) вітчизняних педагогічних кадрів пов'язане з проблемою зміцнення контактів з представниками державних і громадських організацій Європи, що утворюють незалежне від держави громадянське суспільство.

Як відомо, проблема розширення професійних зв'язків між педагогічними закладами України і Заходу зумовлена, з одного боку, необхідністю координації зусиль у підготовці якісної робочої сили, а з другого – формуванням потужного соціального інтелекту як засобу саморегуляції соціального організму об'єднаної Європи.

У межах гуманізації підготовки майбутніх педагогів важливого значення набуває проблема осмислення взаємозв'язку між інтеграційними тенденціями, у тому числі в системі педагогічної діяльності, і національною специфікою. Йдеться про реальні потреби наближення національної педагогічної освіти до кращих європейських зразків. Вважається, що це питання є досить складним як в науково-теоретичному так і в практичному плані. Саме загальногуманітарна підготовка майбутніх педагогів повинна забезпечити розуміння того, що будь-які інтеграції не можуть бути успішними для жодної країни без урахування її специфіки, без забезпечення її національних інтересів. Для того щоб випускник НПУ ім. М.П. Драгоманова був конкурентоспроможним на теренах європейського та національного ринку праці, нам треба ретельно переглянути й постійно оновлювати перелік спеціальностей, що генетично обумовлюється новим поділом праці і є перспективними для інформаційної фази розвитку світової спільноти. Сьогодні ж ми активно тиражуємо, на жаль, те, що уже відходить у минуле разом з принципами індустріальної цивілізації.

Виклад основного матеріалу. У підготовці педагогічних кадрів, що ведеться в нашому університеті не залежно від спеціальності, яку особа прагне здобути, слід передбачити значне посилення мовної, інформаційно-комп'ютерної, соціологічної, правової та менеджерської складової. Це не просто побажання гуманізувати навчально-виховний процес у вищій школі, а є вимогою нового алгоритму функціонування соціального організму України. Це наші фірмові гарантії випускнику університету, що він отримає в Об'єднаній Європі роботу, зробить ділову кар'єру і, нарешті, самореалізується як духовно багата особистість. Європа, як бачимо, до нас значно ближче, ніж це багатьом уявляється.

Україна як соціальна, демократична й правова держава на шляху до Об'єднаної Європи повинна забезпечити реалізацію прав людини у повному обсязі. Головним стрижнем гуманітарної підготовки педагогічних кадрів у теоретичному і практичному вимірі є опанування в теорії і на практиці правами людини, що в кінцевому підсумку робить педагога системоутворюючим чинником або, мовою синергетики, атрактором суспільного розвитку і водночас провідною силою та критерієм якості суспільного прогресу. Гуманізація педагогічної освіти - це один із шляхів інтеграції України у Загальноєвропейський нормативний простір на якому пава і свободи людини відіграють центральну роль, а забезпечення їх стає предметом особливої уваги та головним результатом цілеспрямованої освітянської політики будь-якої країни [1].

«Палітра» активних методів навчання містить десятки різних видів. До основних форм активізації навчального процесу належать: тренінги, тестування, проведення семінарів, згорнуті форми навчальних дискусій («круглий стіл», «засідання експертної групи», «форум», «симпозіум», «дебати», «акваріум»), ігрові технології (організаційно-діяльнісні, рольові, ділові, пізнавально-дидактичні ігри), застосування опорних сигналів тощо.

Метою будь-яких методик і технологій навчального процесу (у т.ч. і активних методів) є забезпечення його ефективності [2,3].

У Національному педагогічному університеті імені М.П Драгоманова у 2004 р. була організована підготовка фахівців з економічної спеціальності «Туризм». Вперше в Україні в умовах педагогічного навчального закладу почала здійснюватися підготовка фахівців з економічної спеціальності «менеджер туризму» [4].

Як показує досвід останнього десятиріччя, єдино правильним шляхом пошуку злагоди заради співпраці у справі побудови розвинутого громадянського суспільства – є створення відповідних програм і механізмів, які б через свою духовну культуру, етнічний характер та психологію надавали представникам різних етносів можливість відтворювати себе шляхом самопізнання та самовизначення [5]. Концепція практики базується на розгляді туристської організації не тільки як засобу одержання необхідних знань, але й як середовища для діяльності студента, як майбутнього фахівця в галузі туризму. Навчальна та виробнича програма розроблена відповідно до «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», затвердженого наказом Міністра освіти України від 8.04.1993 р. за №93.

Розглянемо деякі аспекти туристсько-краєзнавчої практики (технологічна, перший курс). Туристсько-краєзнавча практика студентів проводиться в межах України і має, як правило, краєзнавче спрямування. Під час практики регіональні особливості України здебільшого вивчаються з урахуванням історико-культурного загально-українознавчого фону, зокрема пояснення механізму появи і розвитку більшості типових явищ регіональної традиційно-культурної спадщини українців. Розгляд різних аспектів взаємопов'язаного вивчення регіональної культури на фоні і у широкому контексті загальноукраїнської культури стає необхідним для розуміння цілісності процесу національного відродження, формування системи краєзнавчо-культурологічних знань, створення відповідного культуротворчого середовища і на цій основі здійснення пошуку шляхів вирішення соціально-етнічних проблем і гармонізації регіональних зв'язків.

У навчальній програмі рекомендовані структура і зміст практикумів (фізико-географічного, соціально-географічного, музеєзнавчо-екскурсійного) розкривають три основні навчально-виховні аспекти практики: підготовчо-краєзнавчий, туристсько-краєзнавчий, камерально-підсумковий. Практикуми складаються з окремих тематичних занять, у кожному з яких передбачено зміст співбесіди-обговорення, групову практичну роботу і індивідуальну роботу студентів.

Навчальна практика з спортивного туризму (технологічна, другий курс) передбачає виконання програми виробничої практики для студентів другого курсу спеціальності «Туризм» проводиться з предмету «Активний туризм» і складена у відповідності з вимогами до підготовки фахівців у галузі туризму. Вона включає практичні розділи з метою закріплення та

застосування навичок активного туризму та спортивного орієнтування під час роботи у туристських закладах середніх, спеціальних технічних, позашкільних закладах освіти.

На практичних заняттях студенти вдосконалюють навички у організації туристських подорожей, техніки та тактики туризму й спортивного орієнтування, методики навчання, організації роботи літнього туристського табору, активних форм туристської роботи, правил змагань зі спортивного туризму та спортивного орієнтування [6]. Студенти повинні знати: програмно-нормативні та організаційні засади туризму; правила організації та проведення масових походів та змагань з туризму і орієнтування на місцевості. Студенти повинні уміти: демонструвати прийоми техніки та тактики туризму; користуватися спортивною картою; забезпечити заходи з безпеки занять туризмом; організувати та проводити похід вихідного дня.

Розглянемо деякі аспекти організаційно-технологічної практики (третьої курс), метою виробничої практики є: ознайомлення студентів з діяльністю організацій сфери туризму, оволодіння сучасними методами та формами діяльності туристської організації, формування у студентів на базі отриманих у вищому навчальному закладі знань, професійних умінь та навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в туристській організації, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

Організація проходження практики передбачає наявність високого рівня знань у студентів з предметів: «Технологія туристської діяльності»; «Організація транспортних подорожей»; «Організація сфери туристських послуг»; «Організація послуг харчування»; «Організація екскурсійних послуг»; «Туристські ресурси України» тощо. Студенти на практиці відпрацьовують навички функцій первинних посад: турагента, помічника менеджера туристської організації.

Виробнича (технологічна) практика проводиться на базі туристських організацій (фірмах), де є умови для повного виконання програм практики.

Вимоги до звіту про практику: оскільки звіт про проходження практики є важливим критерієм оцінки практичних навиків студента, то кожний його розділ має містити відповідну інформацію. В змісті подаються найменування заголовків та номери початкових сторінок усіх розділів та підрозділів. Зміст включає усі заголовки, які є у звіті, починаючи зі вступу і закінчуючи списком використаної літератури. У вступі в лаконічній і змістовній формі висвітлюються основні завдання, які поставлені перед студентом на час проходження практики на конкретній фірмі (установі). Вказується назва фірми, її адреса, керівник, а також підрозділи і їх керівники, де безпосередньо студент проходив практику.

У розділі «Загальні відомості про фірму» посилаючись на нормативно-законодавчі, розпорядчі та організаційні документи (закони, укази, рішення, статuti, положення, накази, розпорядження тощо) у хронологічному порядку розкривається процес створення і

функціонування фірми як виробничої системи в цілому. Висвітлюється взаємозв'язок, відповідність та логічність цих документів, а також обґрунтовується вибір виду діяльності фірми її пере профілізація або реструктуризація (якщо така була). Заводяться дані про фірму: рік заснування, основні етапи розвитку, організаційно-правова форма власності, основні напрями діяльності та її специфічні особливості.

Визначається перелік основних показників, які повно відображають економічний стан фірми та динаміку її розвитку.

У розділі «Виробнича і організаційна структура фірми» вивчаються та аналізуються складові керованої виробничої системи (поділ фірми на основні, допоміжні і обслуговуючі підрозділи; їх структура за визначальними показниками, спеціалізація та кооперування підрозділів; зміни в складі і структурі цих підрозділів за останні три роки). Вивчаються та аналізуються керуюча система фірми (рівні, склад керівників з переліком їх функцій, права та обов'язки; функціональне управління, його рівні; побудова схеми апарату управління фірмою.)

У розділі «Організаційна робота туристсько-екскурсійної діяльності фірми» на основі даних статистичної звітності та оперативної інформації подається характеристика організаційної туристсько-екскурсійної діяльності фірми, показується динаміка за останні три роки таких економічних показників, як обсяги виробництва та реалізації продукції чи надання послуг, собівартість, продуктивність праці, прибуток; аналізуються дані про: впровадження прогресивних розробок, технологій, підвищення кваліфікації кадрів, рівень інформаційного забезпечення працівників; вивчення ринку туристсько-екскурсійної діяльності фірми та аналізується робота поставщиків послуг.

Під час проходження практики студент аналізує банк даних екскурсійних ресурсів, аналізує-цінову політику туристсько-екскурсійної діяльності фірми, проводить розрахунок вартості екскурсійних турів – екскурсій, як послуг.

Результати проведення досліджень повинні бути зведені у таблицю з використанням економічного аналізу зміни їх величин в часі за три останні роки. Виконання «Індивідуального завдання» передбачає збір і узагальнення відповідних матеріалів для написання звіту з практики. Студент повинен представити вербальну модель туру, яка складається з туристичної документації туру, проекту моделі туру, методичної розробки екскурсії або подорожі. На момент захисту звіту з проходження практики виконане індивідуальне завдання повинно дати підставу про те, що зібраний матеріал дозволяє сформулювати до 50% курсової чи науково-пошукової роботи за фахом. У «Висновках та пропозиціях» у стислій формі формуються результати проходження практики та аргументовані пропозиції щодо розділів звіту. В них можуть подаватись побажання щодо проходження практики.

У «Списку використаної літератури та нормативних матеріалів» наводяться усі використані літературні джерела, з т.ч. і розпорядчі та

організаційні документи. При проходженні виробничої практики студент повинен ознайомитись з відповідними законами України, Указами Президента України, Постановами Кабінету Міністрів України і вивчити нормативні документи, які безпосередньо стосуються діяльності фірми - бази практики в світлі змісту цих документів.

Аналіз наукових досліджень свідчить про наявність ґрунтовних науково-практичних робіт, присвячених вивченню даної проблеми, як у нас в країні, так і за кордоном (М. Вачевський, І. Зимня, І. Зязюн, В. Кремень, В. Мадзігон, О. Овчарук, В. Сластьонін, М. Шкіль та ін.). Вагомий внесок у визначення найбільш цінних професійних напрямів підготовки студентів та організації навчального процесу у вищому закладі освіти внесли В. Андрущенко, В. Бондар, М. Бурда, І. Бех, І. Зязюн, М. Євтух, М. Єрмошенко, В. Кремень, В. Мадзігон, Н. Ничкало, І. Прокопенко, О. Падалка, В. Сидоренко, О. Шпак, М. Шкіль та ін. Теоретико-методологічні аспекти розвитку туристської освіти розроблено вітчизняними та зарубіжними вченими І.Афанасьєвим, М.Вачевським, Т.Дьоровою, В.Квартальним, В.Обозним, В.Січинським, Л.Устименко, В.Федорченко, Я.Олійником, О.Любіцевої, В.Шевченко, І.Смирновим та ін. На об'єктивну закономірність переходу до нової моделі освіти, тобто такої системі планування, організації й оцінки результатів навчання, що забезпечує досягнення певної якості освіти, вказують українські вчені – В.Кремень, І.Зязюн та ін., російські – В.Байденко, В.Болотов, В.Єриков та ін.

Актуальність дослідження полягає у тому, що питання організації практик студентів 1-3 курсів спеціальності 6.020107 «Туризм» на базі науково-навчального центру «Синевир» Межигірського р-ну Закарпатської області розглядалось здебільше на теоретичній основі. На практичній основі Керівництвом Університету визначені пріоритети організації туристських практик і укладені угоди про співпрацю.

Мета дослідження – організація та впровадження практик 1-3 курсів спеціальності 6.020107 «Туризм» на базі науково-навчального центру «Синевир» Межигірського р-ну Закарпатської області, та виявлення особливостей збільшення зацікавленості іноземними туристами Межигірським районом.

Завдання:

1. Набути досвіду творчого вирішення питань розвитку туризму Межигірського р-ну Закарпатської обл.
2. Удосконалити уміння та навички студентів самостійного аналізу спеціальної наукової та методичної літератури.
3. Організувати професійну підготовку студентів-практикантів до творчої діяльності задля розвитку економічного, культурного та промислового потенціалу даного регіону.
4. Проаналізувати активність українських та іноземних туристів у Межигірському районі.

Нажаль проблеми педагогічних умов навчальної та виробничої практики студентів 1-3 курсів існують у достатній кількості, і запитань більше чим відповідей, наприклад – як впровадити бізнес-план налагодження міжнародних економічних, культурних, наукових, освітянських зв'язків даного регіону у туристському просторі, створивши нові робочі місця випускникам; як залучити інвестиції в розвиток матеріально-технічної бази науково-навчального центру; як організувати просування власного тур продукту; як на Європейському рівні організувати транспортне сполучення, проживання, харчування, студентів-практикантів, як оновити туристське спорядження ці та інші питання мають вирішуватися на рівні Держави з врахуванням пропозицій Керівництва Університету, підрозділів та фахівців задля формування у майбутніх менеджерів туризму почуття національної свідомості і самосвідомості, державницьких орієнтацій.

1. Бех В.П. Теоретико-методологічні засади гуманітарної підготовки педагогічних кадрів у вимірі Європейського вибору України //Болонський процес: тенденції, проблеми, перспективи /Укл. В.П.Бех, Ю.Л.Маліновський: за ред. академіка В.П.Андрущенка. - К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2004. С. 98-112.
2. Бейдик О.О. Навчально-методичний комплекс дисципліни «Туристсько-рекреаційні ресурси» для студентів спеціальності «Туризм» спеціалізації «Міжнародний туризм». 2-е вид., доп. і розш. – К.: ВГЛ «Обрії», 2008. – С. 75-76.
3. Романенко О.В. Формування професійної підготовки менеджерів туризму у педагогічному університеті //Гуманітарний вісник ДВНЗ: Збірник наукових праць – Переяслав-Хмельницький, 2011. – Вип. 20. С 179-184.
4. Обозний В.В. Туристична професійна освіта в умовах педагогічного університету: становлення та перспективи розвитку. //Єдність навчання і наукових досліджень – головний принцип університету: Збірник наукових праць звітної-наукової конференції викладачів університету за 2010 рік, 9-10 лютого 2011 року /Укл. Г.І. Волинка, О.В. Уваркіна, О.П. Симоненко, О.П.Ємельянова. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2011. С. 208.
5. Обозний В.В. Краєзнавча підготовка менеджерів туризму в умовах педагогічного університету: Монографія. – К.: Вид.-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. – С. 72.
6. Романенко О.В. Туризм та спортивне орієнтування. Навчально-методичні рекомендації. - К.: КУТЕП, 2003. – 74 с.